

אל העומק!

מבצעי סער אוויריים ברמת הדיון

הערפל הצונן החל לפוג, סוף־סוף, כשעה אחרי עלות השחר. לפי כל הסימנים, הגדוד היה עדיין לבדו בשטח; חבורת אנשים כבויי־עיניים ומשועממים, שעמדו על המשמר בשממה נידחת. מסיבה כלשהי, ראה הצבא העיראקי לנכון להציב את גדוד 1 מחטיבת החי"ר 82 בדיוויזיית החי"ר 49 בכברת־ארץ מדברית זו, חסרת כל דרך, או שביל. ייתכן, כי הפיקוד העליון העיראקי קיווה לפקוח עין על "רשת הדרכים האסטרטגית", רצועת חצץ בעלת שם מפוצץ, שנמשכה מדרום לחפירות הגדוד, צפון־מערבה, לעבר בגדאד. אבל גם אם כוחות הקואליציה היו מעזים אי־פעם לפתוח במתקפה ביבשה, היו נדרשים להם שבועות להגיע צפונה כל כך. ובכל זאת, המפקד לא היה מוכן להסתכן, והורה לאנשיו להתחפר בסגנון האקראי, המקובל בצבא העיראקי. פקודה היא פקודה. החפירות יעזרו, אם B52 הארורים האלה יעברו כאן.

אך גם בבוקר של אחד מימי פברואר 1991, 150 ק"מ צפונית לגבולה של ערב הסעודית, מישוה היה חייב להישאר ער כשיתר חיילי הגדוד התמתחו, התגרדו, גנחו, הדליקו אש לחמם את ארוחת־הבוקר שלהם, והתיזו על עצמם מים. שני זקיפים אומללים, חייל בכיר מוחמד עזיז וסמל עבד אלע'אזי, עמדו זה ליד זה על המחפורת הדרומית ביותר, חלקו ביניהם זנב מפותל של סיגריה, וצפו משועממים דרומה.

השניים היו ערים כל אותו לילה קר ומעורפל. בעודם ממתניים להחלפתם, השפילו את ראשיהם, ורקעו ברגליהם עטופות הסמרטוטים, כפי שבקר מיוגע נוהג לרקוע כשהוא משתוקק לחזור כבר למכלאתו. בכל שעות החשכה נשמעו קולות מקולות שונים סביבם: רעש מתגלגל ממרחקים, כמו רעמים, זמזום של מטוסי סילון ממעל, ומפעם לפעם טרטור קצבי של מנועי מסוק, שחלף בסביבה. המצב נמשך כך כבר שבועות, מאז החלו האמריקנים את הפצצותיהם האכזריות. לעזיז ולע'אזי לא היתה שום סיבה לחשוב, כי הבוקר הזה יהיה שונה מכל הבקרים האחרים. הם טעו.

למזלנו, הדבר בהישג־דינו, בעזרת כלי־הטיס שמפתחים כיום... לכוחות, שיאורגנו ויצוידו כך, תהיה השפעה מכרעת בלוחמת העתיד. יש חשיבות חיונית למוכנותם בשלבים הראשונים ללחימה, אך לרוע המזל אי־אפשר להמציא את הכוחות האלה בלילה, כמו מעשה כשפים של אלאדין!

ב"סופת מדבר" היה ביצוע מהיר של טקטיקה נועזת ואמיצה. אימוני דיוויזיה 101 התמקדו בהעברת הלחימה לעומק שטח האויב. תורת הלחימה של מבצעים מוטסים ושל מבצעי סער אוויריים התפתחה מאז ימי מבצע "גן-שוק"*** במלחמת העולם השנייה.

דיוויזיה אמריקנית מוטסת, חמושה בנשק קל היתה מסוגלת לבצע בשנת 1944 הסתערות קרבית פעם בשלושה חודשים. כיום יכולה דיוויזיה לסער אווירי להוציא צוות קרבי חטיבתי וחטיבת מסוקי תקיפה כל לילה לעומק 150-160 ק"מ לעומק שטח האויב. תפעול נכון ומחושב מראש מקנה לשילוב של חיילים נחושים, של פיקוד מיומן, ושל כלי־טיס כוח עצום, שגם יחידות שריון חזקות יתמוטטו מול הסתערותו המשולבת. יכולת כזו מאפשרת לחדור לעומק, ולהילחם עד להשגת הכרעה ב"חצר האחורית".

למבצע כזה יש שלושה שלבים הכרחיים – החלטה, נוהל קרב וביצוע. תכנון נכון של המבצעים, של סיוע האש ושל התחזוקה מבטיחים הצלחה.

1. גיימס ג'וני, "Cavalry, and I Don't Mean Horses", *Armor* May-June 1954, p. 22

2. קטע הפתיחה הציורי הוא תיאור בדיוני, אף כי היחידה העיראקית, הנזכרת בתיאור, אכן הגנה על חלק מבסיס "קוברה", ע'אזי ועזיז הן דמויות דמיוניות.

מיגר גנרל ג'ון אי מילר ומיגר דינאל פ' בולגרי

מקו האופק הדרומי החלו לעלות פעימות של הלמות סדירה, כמו גשם אביבי קל, הנוטף על גג פח, שהתגברו מרגע לרגע. הרעש נעשה חזק, סואן ועקשני יותר, שהתחדד, והיה להלמות קבועה וקצבית, כאילו פלט המדבר מחיקו אוסף של מניפות מתכת מושחזות, הסובבות במהירות נמוכה. הקולות הדהדו, והעמיקו בצרימה מסתחררת ומתעצמת, שלל קולות של פחים נחבטים ומשקשקים, העולים ובאים מדרום-מערב, גל גואה של רעש, המבשר רעות, ששום עיראקי לא היה רוצה לראות כלל.

לע'אזי לא היה כל מנוס, והוא הרים את עיניו לעבר הקולות. הוא ועיזו הביטו לפנים, ועמם רוב חבריהם לגדוד, שהתפזרו על המחפורות ולאורך התלוליות, שהשתפלו בשוליהן. אחדים עמדו כשחולצותיהם פתוחות, ואחרים כשספלים בידיהם. רק מעטים החזיקו ברוביהם. הכל הביטו, והאזינו כשהם קופאים על מקומם ועיניהם פעורות. איש מהחיילים העיראקיים לא יכול היה שלא לראותם עכשיו.

מבין קרעי הערפל האחרונים החלו להופיע נקודות כהות, מרחפות מעט מעל לאופק, כעין להקה אדירה ושוחרת-רע של ארבה, שזורעה על פני שמי הדרום הריקים. אלה היו יותר ממאה מסוקים אמריקניים, וסביבם חגו עשרות מסוקים קטנים יותר. הם נסקו, צללו סביב עמיתיהם הגדולים, וסבבו אותם מכל עבר. הגוש המרכזי של העוצבה המשיך קדימה ללא רתיעה, היישר לעבר החיילים העיראקיים, שגורלם נחרץ. המון המסוקים המשיכו להלום בקצב – גיהנום מלחמתי של מסוקים צבאיים, הסוגרים על קרבנם.

ע'אזי ועיזו כבר ניצבו מול המטרופים האיראניים במשך שנתיים וחצי, ואף הדפו את גלי ההסתערות של ילדי השטן שלהם בביצות הבואשות בדלתה של הפרת, אך מעולם לא ראו מחזה כזה. מלאכי המוות הללו, שורה אחרי שורה של לוחמי רקיע שוחרי נקם, הגיעו לבסוף לדרך לבגדאד על מנת להישאר. אפילו האמצעים שבחיילים העיראקיים לא העזו להתייצב מולם.

- החיילים האמריקניים לא נזקקו לזמן רב כדי להשתלט על המקום, ולהקים בו את בסיס המבצעים הקדמי "קוברה". תוך שעות, הביאו מסוקי תובלה "צ'ינוק" די דלק ותחמושת, כדי לאפשר לכמה גדודים של מסוקי תקיפה "אפאצ'י" לשעות קדימה, 100 ק"מ נוספים, לעבר עמק הנהר פרת. שם הם ניתקו את הכביש המהיר הראשי בגדאד-כוויית. ב"קוברה" היתה רק התנגדות קלה. האמריקנים לא סבלו שום אבדות בנפש בהשתלטות על היעד.²

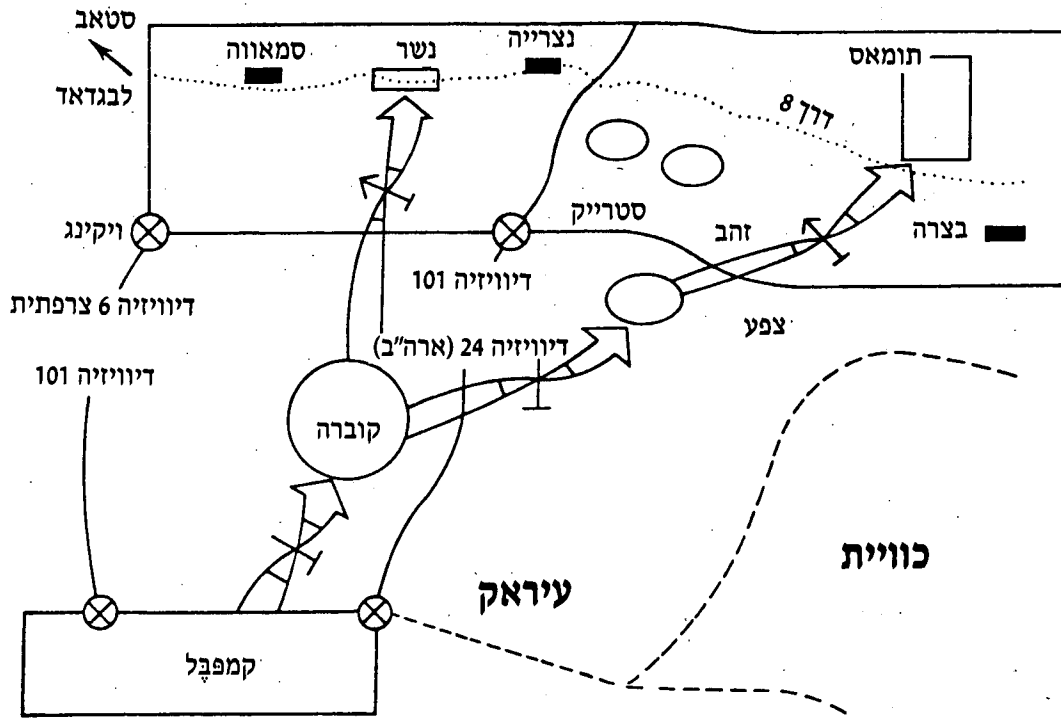
- כיבוש "קוברה" היה מבצע הסער האווירי הגדול ביותר, והעמוק ביותר בהיסטוריה הצבאית. מומחים צבאיים רבים, ובהם גנרל ה' נורמן שווארצקופף, מפקד הפיקוד המרכזי של ארצות-הברית, ראו במבצע "קוברה" ובניצולו התקופני והנחוש של הבסיס הזה לאחר מכן בידי יתר דיוויזיה 101 גורם עיקרי בניצחון בקרב היבשה בן מאת השעות בעיראק.³ בחדירה העמוקה, העמוקה באמת, מיד עם תחילת קרב היבשה, סייעו "הנשרים הצורחים" להפוך את האגף העיראקי לעומק מבצעי, אימו על בגדאד, ריתקו אליהם כוחות אויב מגזרת הקורפוס המשוריין VII, שעסק באותה שעה באיגוף מרשים לא-פחות, וניתקו את עורק החיים של האויב, שחיבר בין בגדאד לבצרה ולכוויית. ההשתלטות המוצלחת על "קוברה" הוכיחה עד כמה יכולה להצליח התקפת-סער אווירית לעומק.

- מבצעי-סער אוויריים מודרניים, כמו "קוברה", הם הביטוי החדש והמשכנע ביותר של רעיון הכוחות המוטסים, שראשיתו בימי מלחמת העולם השנייה. כוחות מוטסים העניקו מאז ומתמיד יכולת להלוים ישירות באזורי העורף, החיוניים לאויב. עם זאת, רק באחרונה חברו יחדיו ניסיון קרבי, דוקטרינה משכנעת וטכנולוגיות פלאים חדשות, ויצרו יחידות לסער אווירי, המסוגלות להלוים בעומק רב, בעוצמה רבה ובמהירות גדולה, ולעתים תכופות להכריע מערכה בפרץ-סוער של מהלומות בזק.

- דיוויזיה אמריקנית מוטסת, חמושה בנשק קל, שמנתה כ-6,500 לוחמים, היתה מסוגלת לבצע בשנת 1944 הסתערות קרבית – מוצנחת ובדאונים – בכל שלושה

מפקד הדיוויזיה המוטסת 101, "הנשרים הצורחים", בצבא ארצות-הברית וקצין האג"ם שלה. עובד ממאמר בגיליון אפריל של כתב העת Military Review. המבצע הבריטי-אמריקני לכיבוש מהאוויר של גשר על הנהר ריין בארנהיים, הולנד, בספטמבר 1944.

גנרל ה' נורמן שווארצקופף, כפי שצוטט בע' 62 ביומן המבצעים של דיוויזיה 101, דר"ח מאחד ביולי 1991, עמ' 46-48; שווארצקופף ופיטר פטר, *It Doesn't Take A Hero*, New York: Linda Grey Bantham Books, 1992, pp. 452, 454, 466

4. Clay Blair, *Ridgway's Paratroopers: The American Airborne in WW II*, New York: The Dial Press, 1985, p. 235
 בלייר חישב, כי בנורמנדיה הנחיתו הדיוויזיות המוצנחות (82 ו-101) ביחד, כ-13,475 צנחנים ולוחמים בראונס.
 5. מפקדת דיוויזיה 101, פק"ל טקטי, 1 בינואר 1992, ע' JAI.
 6. FM71-100, *מבצעים ברמת הדיוויזיה* (יוני 1990), ע' 1 - FM100-5; *7 מבצעים, מאי 1986*, ע' 20.

תמרון לעומק נגד עיראק, פברואר 1991

מאומנת, ומצוידת לקראת חדירתה לעומק, כל הדיוויזיות המודרניות של הצבא ושל חיל הנחתים האמריקניים כוללות זרוע אווירית צמודה, המאפשרת להן לנהל מבצעים דומים, אם מתגברים אותן כהלכה בגדודי תקיפה ובגדודי סער של כלי-טיס מחוץ לדיוויזיה. הדוקטרינה של הצבא ביחס לדיוויזיות קובעת זאת במפורש: תמרון לעומק ברמת הדיוויזיה מבוצע בראש ובראשונה ביחידות מוטסות, ביחידות לסער אווירי, או ביחידות של מטוסי תקיפה.⁴

הדיוויזיות מתמקדות בשני האמצעים האחרונים בלבד כיוון שרק דיוויזיה אחת מפעילה, כשגרה, גדודי צנחנים, אך לכולן יש מסוקי תקיפה ומסוקי תובלה. כמובן, היקף המבצעים המוסקים, עומקם ותדירותם עלולים להצטמצם, בהתאם לכוחות, שניתן לגייס, או לקבל בהשאלה. אין ספק, היכולת קיימת, ואפשר לנצל.

ה"חוכמה" בכל המעשה הזה היא כיצד לחצות את קו החזית. כותבי תורת הלחימה מכנים את השלב הזה, "חציית הקמ"ק"⁵, מונח קצר המקיף את המשימה הקרבית המפחידה מכולן – לחדור דרך קווי האויב, ולהגיע לעומק, מתוך כוונה להישאר שם. הדברים האלה אינם קורים מאליהם, והניסיון, שרכשה דיוויזיה 101 עשוי אפוא להקנות תובנה** מתאימה לאנשי מקצוע, המגלים עניין בסיכויי התמרון לעומק ובסיכוניו.

על מנת לחדור לעומק, עוברת דיוויזיה לסער אווירי שלושה שלבים חשובים, בזה אחר זה: החלטה, נוהל קרב וביצוע. כשאלה מתבצעים כהלכה, התוצאה היא חדירה תכליתית לעומק בכוח חטיבת. הדילוג של דיוויזיה 101

זירת המערכה

חודשים, בתנאי ששרדו די מלוחמה לאחר המפגש עם השריון הגרמני.⁴ דיוויזיה בינונית לסער אווירי יכולה להוציא מקרבה כיום צוות קרבי חטיבתי (כ-3,500 לוחמים) וחטיבת מסוקי תקיפה, המונה שלושה גדודים, בכל לילה, לעומק 150-160 ק"מ ולתוך לוע הארי. גם יחידות השריון החזקות ביותר של האויב יתמוטטו בדרך כלל מול הסתערות משולבת, שבראשה מסוקי "אפאצ" AH64 רבי-עוצמה.⁵ יכולת כזו, המאפשרת לחדור לעומק, ולהילחם עד להשגת הכרעה ב"חצר האחורית" העוינת, אפשרית כיום.

חשוב לציין, כי בעוד שדיוויזיה לסער אווירי מאורגנת,

* קו מגע קדמי.
 ** insight.

מבצעי סער אווירי לעומק

התהליך

1. החלטה

- מטרה ופוננה
- הערכת סיכונים

2. נוהל קרב

- מודיעין
- סיוע אש (כולל שיתוק משולב של הגנה נ"מ)
- פיקוד ושליטה (JSEAD)

3. ביצוע

- פיקוד ותחזוקת קרבי
- סיוע תחזוקת קרבי
- תקיפות אוויריות על המערה הפנימי ועל המערה החיצוני
- אש מכינה
- עיתוי שעת הש"ר
- מאמץ הצוף של כוחות משולבים (ניצול הצלחה)

- 7. FM71-100, ע' 7-1
- 8. שם, ע' 6-1
- 9. שם
- 10. ד"ח מפקדת דיוויזיה 101, עמ' 19-17
- 11. שם, עמ' 20-19
- 12. ד"ח מפקדת דיוויזיה 101 (כתביד שלא פורסם, עשרה באפריל 1992), "עיצוב שדה הקרב בעומק – מבצעים מתואמים בדיוויזיה לסער אווירי", עמ' 7-5

אל בסיס "קובר" במלחמת המפרץ הוא דוגמה מעשית לתהליך. כמובן, יש להחליט תחילה על מטרת החדירה לעומק. המשימה תהיה, בדרך כלל, התקפת באופייה, ותעסוק בהשתלטות על שטחיימפתח, או בהשמדת עוצבת אויב מסוימת. טיב היעד ומקומו ייקשרו הדקות למטרת המשימה של הכוח כולו. התקפות לעומק נועדו לאמנע צירי תחזוקה של האויב, לחסום תגבורות, להשמיד מתקני סיוע, מתקני תחזוקה ומוצבי פיקוד חיוניים, או לנתק דרכי נסיגה.⁷

כאשר מגבשים משימה של תקיפת סער אווירית בעומק, על המתכננים לשקול ללא הרף את רמת הסיכון לכוחותינו. מבצעים, הכרוכים בחציית הקמ"ק, מציבים בפני החיילים אפשרויות גדולות של ניצחון, או של תבוסה. אמנם, מבצע מוצלח בעומק עשוי להכריע את גורל המערכה כולה, אך, לעומת זאת, חטיבה, החדרת לעומק, עלולה להיקלע לניתוק, לריסוק איברים ולהשמדה מוחלטת. כל חדירה שלה מעבר לקמ"ק תומנת בחובה סיכון לאבד 3,500 איש בהרוגים, בפצועים, או בנעדרים, במבצע אחד ויחיד.

כדי לזהות אילו יעדים ראויים לסיכון כזה, ומתי להשתלט עליהם, מזהירים כותבי תורת הלחימה, יש צורך בניסיון, באימונים ובידיעת יכולת כוחותינו וכוונותיהם וגם בידיעת יכולת האויב וכוונותיו.⁸ מפקדים מיוגעים ולחוצים צריכים להיות בעלי תעוזה מספקת להמשיך, לשנות פקודות, או לבטלן, נוכח סבך האמיתות-למחצה והדיווחים החלקיים, ההופכים את המנהיגות הקרבית התכליתית לאמנות מיוחדת כל כך. במלחמה נגד עיראק עברה דיוויזיה 101 שני תהליכי תכנון לפני שבחרה ב"קובר" כאתר, המתאים לחדירה ראשונית. התכנית הראשונה, "תכנית מבצעית 90-4", הציעה איגוף רחב ממערב, שנועד להשתלט על סמאווה, עיירה של כעשרת אלפים תושבים בעמק הנהר פרת, השוכנת משני צדי כביש מהיר 8, המוליך מבגדאד לבצרה. הקורפוס המוטס XVIII התכוון לחסום את תנועת האויב לאורך דרך חיונית זו, והשתלטות על סמאווה היתה מאפשרת זאת. ההישג היה יכול להיות מרשים, כמובן, אך רק מעטים הסתכנו בשיגור חטיבה לאזור עירוני מוגן, השורץ תותחים נ"מ, שלא לדבר על לחימה מתישה מבית לבית.⁹ תכנית 90-4 חזרה אפוא אל המדף, והדיוויזיה חיפשה דרך טובה יותר לנתק את כביש 8.

יותר לנתק את כביש 8. התברר, כי הדרך הטובה יותר היא "תכנית מבצעית 90-5" – שהולידה את הבסיס המבצעי הקדמי "קובר" – והתבססה על התפיסה, כי "יש להכות בהם במקום שאינם": נחיתה ראשונית, הקמת מתקן תחזוקה ואבטחתו, ולאחר מכן ביצוע פעולות אמנעה על כביש 8 במסוקים ובכוחות משימה משוריינים, שיבואו בעקבותיהם. "קובר" הציעה דרך לאגף את העיראקים, ולנתק את כביש 8 תוך סיכון קטן הרבה יותר, וכן אפשרה להציב כוחות, שיערכו תקיפות מוסקות חוזרות ונשנות, שהעיראקים יתקשו

לחזותן.¹⁰ "קובר" היתה החלטה הנכונה.

אפשר לקבל החלטה טובה על המטרה על סמך מפות ובאינטואיציה, אבל על הפער בין החזון הראשוני לבין התוצאה הסופית ניתן לגשר רק במאמצים בלתי-נלאים לעצב את המציאות כך שתתאים לחזון. גם החלטה הטובה ביותר לא תצלח, אלא אם כן הדיוויזיה תעמול קשה, ותיצור את התנאים, הדרושים לניצחון. כל מערכת מבצעית קרבית צריכה להקדיש תשומת-לב ולהתכונן לחצייה מוצלחת של הקמ"ק. ארבעה נושאים מחייבים תשומת-לב מיוחדת:

- ◆ מודיעין
- ◆ סיוע אש
- ◆ פיקוד ושליטה
- ◆ סיוע תחזוקת קרבי

המודיעין תופס מקום בכורה, ובצדק. כוחות לסער אווירי, המתכוננים לחדור לעומק, צריכים לגלות ארבעה דברים על האויב: ראשית, את מערכיו להגנה נ"מ – אם אלה לא יטופלו, הם עלולים לשבש את הפעילות האווירית. שנית, מנסים לאכן את הארטיילריה של האויב – האמצעי המהיר ביותר לתגובה על נחיתת-פתע באזורים רגישים בעורף. שלישית, מחפשים מרכזים לפיקוד ושליטה ורשתות קשר – המוח ומערכת העצבים החמקמקים שלו, העלולים להנחית מהלומה נגדית הרסנית על כל חדירה לעומק. ולבסוף, מקווה הדיוויזיה לזהות את העתודות הניידות של האויב, המסוגלות לאיים על הכוחות, החודרים לעומק. כל המאמצים האלה יוצרים את הרקע להכנה מודיעינית מפורטת, ההולכת ומתפתחת, של מפת המצב של שדה הקרב, על סמך עבודת איסוף דקדקנית של טייסים, מתצפיות ארוכות-טווח, מסורקים אלקטרוניים, מיחידות לאיכון מטרות ומאמצים לאומיים לאיסוף (לוויינים). התוצאה הרצויה היא תמונה אמינה של האיום, שתכלול בסיס סביר להערכת הנזק, שתגרום האש המכינה.¹¹

13. שם, עמ' 7-11.
 14. שם, עמ' 13-15.
 15. מפקדת דיוויזיה 101, קרב סער אווירי, מסמך 11: בסיס מבצעים קדמי, שינוי 1, אחד ביולי 1992.
 16. ד"ח מפקדת דיוויזיה 101, עמ' 30, 36-44.

סיוע האש אמור להשמיד את מה שגילה המודיעין, או לשתקו. כוחות לסער אווירי נשענים מאוד על גיחות של חיל האוויר, שינחיתו מהלומות הרחק מעבר לקמ"ק, מפני שמבצעים בעומק, מעצם טיבם, יוצרים מערכת מפתה של מטרות "דשנות" לאמנעה אווירית ולאמנעת שדה הקרב. שילוב של אש ממטוסים מהירים, ממטוסי תקיפה, המשוטטים באזור, מארטילריה מתגברת מרמת הקורפוס (ובייחוד המחבט ארוך הטווח של סוללות רקטות רב-קניות - MLRS), מארטילריה אורגנית, בפשיטות ארטילריה מוסקת ובחסימה אלקטרונית, חוברים כולם יחד למוטט נקודות-מפתח במערך ההגנה של האויב. השיתוק המשולב של הגנה נ"מ (JSEAD) מאפיל על כל היבט אחר של מאמץ סיוע האש, מפני שנועד להעניק למטוסים, החוצים את הקמ"ק, סיכוי להצליח. השיתוק המשולב הוא המפתח לניצחון מעבר לקווי האויב.

עם הבקעת החורים הראשונים במטרייה נ"מ של האויב ועם הרחבתם, חודרים אמצעים לסיוע אש פנימה, כדי להגדיל את הנזקים. סיוע האש מתרכז במתן גישה חופשית לדרג המסתער של מטוסי התקיפה לזרוע מהומה בעורף האויב. גדודים של מסוקי תקיפה "אפאצ'י" בעלי כושר פעולה בלילה מסתערים דרך הפרצות בטכניקה של חמיקה, מצטיינים בזיהוי עמדות נ"מ, יחידות ארטילריה, מפקדות וחניוני רכב של האויב ובהשמדתם.¹⁵ כאשר סיוע האש מתבצע כהלכה, יש בכוחו להחליש את כוח הרצון של האויב, ולשתק את תגובותיו. מהלומת המגל השמאלית הקשה מסיימת את החבטה הימנית של החטיבה לסער אווירי.

מערך הפיקוד והשליטה של מבצע-סער אווירי עומד במבחנו הקשה ביותר בשלב נוהל הקרב. אמצעי מודיעין וסיוע אש ניכרים, הכוללים גדודי מסוקים ולוחמים, הנאבקים על השגת מידע קרבי, או מתמודדים עם תותחני האויב, נמצאים כבר בעומק השטח, אבל הגוף העיקרי של הכוח נמצא עדיין 150 ק"מ מאחור, ממתין לתזוזה. אי אפשר להשיג שליטה ממורכזת בכל היחידות הנעות, וספק אם השליטה היתה תכליתית גם אילו אפשר היה להשיגה. מבצעים בעומק שטח האויב מחייבים גישות חדשניות יותר. בתחום הפיקוד הפתרונות כוללים פקודות מבצע, תרגולים ותדרכים מפורטים, וחשוב מכל - אמון הדדי, המבוסס על ניסיון משותף ועל אווירת פיקוד פתוחה וחופשית. הבטחת הבקרה נשענת על כמה דר'חות פשוטים, אך מדויקים, פעמיים ביום, על נוהלי בקרה, שהופצו היטב לכל הכוחות במרחב האווירי הצפוף, ועל ניצול חכם של אמצעי קשר בתדרים גבוהים ובתקשורת לוויינים.¹⁶ הצלחת הפיקוד והשליטה במבצעים בעומק שטח האויב מתמצה בתכנון ממורכז וביצוע מבזר.

הסיוע התחזוקתי הקרבי מזין את המאמצים הרעבתניים של המודיעין ושל סיוע האש, כדי לאפשר להם לקיים את הלחץ. נוסף לכך, עורכים אנשי התחזוקה את יחידותיהם בדרגים, שיאפשרו לדחוף את הסיוע לפנים, למרחק 150 ק"מ, לאורך צירי תחזוקה אוויריים רופפים. מתכנני התחזוקה ברמת הדיוויזיה קובעים

בסיסים רב-תפקודיים לתחזוקת-סער, המותאמים ליעודם, שילוו את החטיבה לסער אווירי אל אזורי הנחיתה הראשונים שלה. סבבים אוויריים נוספים יתגברו את הבסיסים הצנועים האלה לכדי בסיסי מבצעים קדמיים מלאים, המסוגלים לשרת מטוסי תובלה ומטוסי תקיפה נוספים, ולשרגם קדימה. רצוי לפתוח ציר תחזוקה קרקעי תוך 72 שעות מהנחיתה.¹⁵ הצלחת המאמצים לאיש, לחמש, להאכיל, לתדלק, ולתקן עומדת ביסוד ההצלחה של שלבי נוהל הקרב ושל שלבי הביצוע גם יחד. הקמת מתקנים מתאימים לתחזוקה בעומק שטח האויב היא הכרח חיוני: על המתקן לפעול כהלכה, או ששום דבר לא יצליח להתרומם לאוויר.

במלחמה נגד עיראק הצליחה דיוויזיה 101 בבסיס "קובר"ה, בעיקר, מפני שנוהל הקרב בוצע כהלכה. המאמץ הנרחב, שהתנהל מן ההתחלה, השתלם היטב בשעת ה"ש".

בתחום המודיעין הכינו אנשי המחקר את שדה הקרב, ועדכנו את הידיעות, שהולכו להשתלטות על "קובר"ה; ואמנם, המקום הזה נבחר, בעיקר, על סמך שקפים, שהראו, כי אין שם דבר, מלבד מדבר. בארבעה-עשר בפברואר החלה הדיוויזיה את מאמצי האיסוף הנמרצים שלה, במטרה לאמת את נוהל הקרב המודיעיני. מסוקי התקיפה ניצלו את מטריית המגן של המתקפה האווירית של מטוסי הקואליציה, חדרו לעומק אזור הפעולה הצפוי של הדיוויזיה, והביאו בחזרה סרטי צילום מסקרנים ממצלמות תת-אדומות (א"א). מתקנים אלקטרוניים סרקו את התדרים, וחיפשו אותות שונים ממכשירי אלחוט וממכשירי מ"ם עיראקיים; צוותי סיורים ארוכי-טווח הקימו תצפיות קדמיות מוסוות, שנשקפו אל אזורי נחיתה אפשריים, ומכ"מים לאיכון מטרות סרקו את השטח הלוח וחזרו בחפשם אחרי סוללות אויב. סיורים אלימים ופשיטות - אוויריים וקרקעיים - הביאו עמם בחזרה 456 שבויים, מספר שלא ייאמן, וביניהם מג"ד אחד. אנשי המודיעין מיינו את החומר, ועיבדוהו, ובהדרגה הרכיבו פסיפס, שהפך את כל הידיעות שהצטברו לתמונה, שהתבהרה מדי שעה.

כן תוכננה הנחתת אש בעומק, כולל פשיטות עם תותחי 105 מ"מ, בהתאם לתמונת המודיעין. ההיקף העצום של ההפצצות האוויריות של מטוסי הקואליציה, ובייחוד שתי "תיבות" של הפצצות-גודש מפיצי ציפים B52 לרוב חזית הדיוויזיה, גרמו נזקים ניכרים למערך העיראקי להגנה נ"מ, לאמצעי קשר ולמוראל הגיסות. רוב מלאכת השיתוק הנותרת נפלה בחלקם של גדודי מסוקי התקיפה של הדיוויזיה. מסוקי "אפאצ'י" טסו במשך כל שעות היממה, כדי לגלות עמדות אויב, ולהעסיקן, לעתים קרובות בסיוע מטוסי תקיפה A10. תותחים נ"מ של האויב זכו לתשומת-לב מיוחדת. ב-20 בפברואר ארגנה חטיבת המסוקים של דיוויזיה 101 מתקפת-סער גדודית, במטרה להשמיד גדוד עיראקי, שהגן על שטח מסוים, לאורך הנתיב לגישה אווירית ל"קובר"ה. סיוע האש הצליח לפתוח כמה נתיבי גישה אוויריים, הלם בכוח העיראקי המקומי,

והותירו חסר-אונים ובמצב של תוהו ובוהו.¹⁷ מערכת הפיקוד והשליטה של הדיוויזיה התאימה את עצמה למצב, בעוד הספירה לאחור לקראת כיבוש "קובר" נמשכה. בשלב התכנון מעולם לא עלה על הדעת לשלוח חי"ר מעבר לקמ"ק, כדי להכשיר את הקרקע לנחיתה, אבל היו מצבים מסוימים, שהצריכו התקפות טיהור משולבות. בנוסף, היה על הדיוויזיה להעתיק כוחות על פני יותר מ-900 ק"מ של מדבר סעודי קר, סוער ושומם, ובמהלך בלתי-מתוכנן להקצות אחת מחטיבותיה לאבטחת קורפוס VII למשך כמה שבועות. אימונים קשים, תרגולים יסודיים ופק"לים בדוקים היטב מילאו תפקיד נכבד בהכנות. הדיוויזיה הוכיחה, כי היא מסוגלת לצפות, לדבר ולחשוב למרחק רב קדימה ואחורה בעת ובעונה אחת.¹⁸ ולבסוף, גורמי התחזוקה של הדיוויזיה נאבקו מאבק קשה בזמן, במרחק, במזג-האוויר ובחיכוך, וניצחו: הם תחזקו יחידות, שכבר היו באוויר, ולחמו בעומק שטח האויב, והכל תוך כדי ההכנות לדילוג הגדול קדימה, אל "קובר". מבחינתם, קרב היבשה החל בארבעה-עשר בפברואר, ונפסק זמן רב אחרי הפסקת-האש. רק לעתים נדירות היה מישוה מאנשי התחזוקה מסוגל להתאמן בתספוק כוחות בהיקף כזה ובקצב כזה. העקרונות היו ידועים היטב, וכל שלב, בפני עצמו, היה מוכר, אבל לדמיין בסיס-סער רב-תפקודי, או בסיס מבצעים קדמי, הוא דבר אחד, ולבצעם הלכה למעשה בשעת קרב הוא דבר אחר לגמרי. אנשי התחזוקה התכוננו היטב לביצוע המעשי הראשון של התפיסה של בסיס-סער רב-תפקודי ושל בסיס מבצעים קדמי במלחמה.¹⁹ הודות לתנועה של מאות קילומטרים בדרכים קשות ולמתלי-מטען רבים, עתידה היתה הדיוויזיה לדלג אל "קובר" כשהיא מתוספקת במלואה, ומוכנה למבצעי-סער אוויריים ממושכים ורצופים.

ועם כל זאת, גם אחרי שהתברר, כי החלטה היתה נכונה, וששדה הקרב ערוך לפעולה המכרעת, ביצוע מבצע תכליתי בעומק אינו דבר של מה בכך. כבר אמרו, כי הרובאי צריך לעבור את מאה המטרים האחרונים בכוח הרצון, בעזרת רגליים חזקות ובלחיצה טובה על ההדק, כשצריך. רובאי-הסער האוויריים ועמיתיהם בזרועות המשולבות זקוקים לפלדה בחוט שדרתם ולאש יוקדת בחלציהם, כדי לטוס 150 ק"מ מעבר לקמ"ק, כשהם יודעים כל הזמן שכאשר המסוק ינחת בשטח נחיתה לוהט, יהיה עליהם לזנק את מאה המטרים המבטיחים האלה.

מבחינת האוויראים, הטיסה כולה רצופה סכנות, ואם לא מן האויב, כי אז מן הקרקע האפלה והאכזרית, או מתנודות מקריות של עוצבה צפופה, הנעה באוויר ללא אורות, כשהיא לוחכת את פניו הקמוטים של השטח במהירות מהפכת-מעיים.

הביצוע תובע סדרת מהלומות גוברות במהירות, שהגיעו לשיאן בשעת ה"ש", היא שעת נחיתה המסוקים. מסוקי קרב "אפאצ" ממלאים, כמו תמיד, את התפקיד המרכזי. לאחר שקבעו את התנאים המתאימים לנחיתה, ממשיכות

יחידות "אפאצ" לבודד את אזורי היעד, ויוצרות טבעת כפולה מסביב לבסיס המבצעים הקדמי המתוכנן. גודד תקיפה אחד, בשליטה מבצעית, יוצר "טבעת פנימית", המשתרעת עד למרחק של ארבעים ק"מ מבסיס המבצעים הקדמי. המסוקים האלה מתרכזים באיתור עתודות אויב מקומיות ובהשמדתן, ועומדים הכן להתערב ישירות בבסיס המבצעים הקדמי, אם ההתקפה הקרקעית נזקקת לסיועם. חטיבת המסוקים של הדיוויזיה מקימה בינתיים טבעת חיצונית של מסוקי תקיפה, המשוטטים עד 230 ק"מ מבסיס המבצעים הקדמי, במאמץ תוקפני בלתי-נלאה לחפש כוחות ניידים של האויב, שהחלו לנוע כתוצאה מהמתקפה הגדולה לעומק, ולהשמידם.²⁰

לאחר מכן בא שלב ההכנה הסופית של הנתיבים ושל אזורי הנחיתה. מנה גדושה ודחוסה של נוהל קרב לגילוי אתרים נ"מ וכוחות אויב, המאיימים על הכוח, לאכנס, להשמידם, או לשתקם. מהלך כזה מחייב, בדרך כלל, סיור חמוש של "אפאצ" לטווח כשעתיים טיסה (לרוב, בדרך לעמדות הקרב בטבעת הפנימית) ושיתוק משולב ומקיף של ההגנה האווירית של האויב באש מהאוויר ומהקרקע לטיהור הנתיב האווירי, כשהכל שזור במנות גדושות של סיוע אווירי התקפי מתוכנן ובלתי-מתוכנן. ומעל לכל, מהלומה קצרה ועזה סביב אזורי הנחיתה, הנפסקת דקה אחת לפני שמסוק התובלה הראשון "בלק הוק" מניר את הדרך, ומתחיל להנחית חיילים. הצבת סוללה של תותחי 105 מ"מ, שהובאו למקום במסוקים סמוך לשעת ה"ש", באזור נחיתה מבודד, היא לעתים קרובות רעיון טוב; סוללה כזו מאפשרת להגיב באזור, המרוחק 150 ק"מ מהקו הקדמי של כוחותינו.²¹

לאחר ששתי טבעות המסוקים התמקמו בשטחים, שהוקצו להן, והכוחות העוינים מסביב ליעד ספגו מהלומות עזות וכואבות, הגיע הזמן לנחות. התנאים באזור היעד, ולא המחוגים על גבי השעון, מכתיבים את מועד ההתקפה. גמישות היא חלק בלתי-נפרד מתכנון התקפת-סער אווירית ומביצועה. במבצעים בעומק שטח האויב עדיף אפוא לקבוע "חלון" להתקפה, או להכתיב מועד "לא יאוחר מ-", מאשר לקבוע זמן מוחלט, בנוסח שעת "ש" ממלחמת העולם השנייה. הדבר מסביר את קביעת שעת "ש" כללית בתכנון התקפת-סער אווירית. טכניקה מוכרת זו מתאימה להפליא לשינויים במועד ההתקפה.²²

ולבסוף, לאחר שנורו כל סוגי האש המכינה, והוצבו על מקומותיהן הטבעת החיצונית והטבעת הפנימית, חייבת התשלובת האדירה של אדם ושל מכונה לנוע פנימה, להשתלט על בסיס המבצעים הקדמי, ולשתק את התנגדות האויב, שעדיין נותרה במקום. כוח משולב, התוקף במשולב, שבראשו רובאים וטייסי "בלק הוק", חייב לבצע את משימתו בדקדקנות, "לפי הספר"; ולא, יהיו כל התנאים המוקדמים שבעולם לשווא.

סוף בעמוד 57

- 17. שם, עמ' 41-43.
- 18. שם, עמ' 30-43.
- 19. שם, עמ' 20-21, 33.
- 20. קולונל דייוויד טאוונסנד, Setting the Conditions (תדרוך, שלא פורסם), ע' 2.
- 21. FM6-20-30, סיוע אש למבצעים ברמת קורפוס וברמת דיוויזיה, שמונה-עשר באוקטובר 1989, ע' B9B11.
- 22. FM90-4, מבצעי-סער אוויריים, מארס 1987, ע' 20-3.

עלול להיווצר מצב, שבו העומס על כוחות ההצלה יהיה כה רב, שכל עזרה ו[כל] יוזמה ספונטנית תתקבלנה בברכה.
לסיכום ראוי להביא את דברי הסיום של פרופ' גרנות:

אל העומק!

(המשך מעמוד 37)

דיוויזיה 101 פעלה בבסיס "קובר" לפי הספר. למרות עבודת מודיעין מקיפה ולמרות עשרה ימים של נוהל קרב לקראת הנחיתה, נותרו עדיין שני אתגרים ביום ההתקפה. ראשית, הערפל הכבד חייב לדחות את שעת ה"ש" עד אחרי זריחת החמה. לוחמה מניס הגמיש, המאפיין מבצע יסעור אוויריים, פעל את פעולתו, ויותר ממאה מסוקים, שנשאו בבטניהם עשרות יחידות קטנות, המריאו ללא תקלות במועד המאוחר יותר. שעת ה"ש" השתנתה אמנם, אך לא התכנית.

שנית, גורם מרפה ידדים עוד יותר, מבחינה פוטנציאלית, היה גדוד חי"ר עיראקי, שלא זוהה קודם לכן, והתגלה עכשיו בחלק הצפוני של "קובר". מפקד צוות הקרב החטיבתי היה מודע היטב לעובדה, כי למרות נוהל הקרב הקפדני, תמיד יש אפשרות, כי תתגלה התנגדות מאורגנת של האויב. האמריקנים באו אפוא כשהם מוכנים להילחם על כיוון "קובר". הפצצות לפני ההסתערות, אש מסייעת בלתי פוסקת אחרי שעת ה"ש", סיוע אווירי התקפי בעיתוי מדויק ואחיזה בעזרת מסוקי תקיפה עירניים מ"הטבעת הפנימית", שלא להזכיר פעילות מהירה עם יצירת המגע, עלידי שני גדודי חי"ר, חיסלו חיש קל את האויב ביש-המזל.

היחידה העיראקית נכנעה.²⁵ הלוחמים נתקלו במזג אוויר גרוע ובתגובה עוינת ובלתי צפויה להשתלטות על "קובר", והתגברו עליהם מפני שלא "חתכו פינות" בשל הביצוע. כמובן, במקרה של "קובר" שלבי ההחלטה וההכנות נמשכו הרבה יותר מכפי שקורה במקרים אחרים. ואמנם, בשארית "מלחמת מאה השעות", פעלה דיוויזיה 101 בקצב מהיר הרבה יותר. בזאת טמונה אחת מנקודות העוצמה האמיתיות של דיוויזיה ייעודית לתקיפות עומק. כל דיוויזיה מודרנית של כוחות היבשה, או של הנחתים, יכולה לבצע משימה כזו אחת לשבוע, בערך, בהתאם להתפתחות הלחימה הקונוונציונלית. אולם, דיוויזיה לסער אווירי יכולה לבצע משימה כזו כל 24 שעות.

קצב הקרב הטיפוסי בדיוויזיה לסער אווירי מקצה כ-24 שעות (יום ולילה) לכל חלק של המחזור, והתוצאה היא שחטיבה לסער אווירי, או חטיבת מסוקים של הדיוויזיה, יכולה לצאת להתקפה כ-48-72 שעות לאחר תחילת נוהל הקרב. אין זה נדיר לראות, כי כל שלושת צוותי הקרב החטיבתיים וחטיבת המסוקים פועלים בקטעים שונים של תהליך המבצע בעומק. בכל שלב

המסר היחידי של הספר הזה הוא, שיש לרוב בני האדם יכולת להתמודד עם משברים. ליחיד, למשפחתו ולסביבתם הטבעית יש תרומה מרכזית בתגובות החיוניות בחירום. אין שום סיבה להרגיש חוסר-אונים, אפילו

במצבים קשים ביותר. טוב יעשו הגורמים הרשמיים אם יתאימו את תכניות החירום למציאות, במקום להתאים את האזרחים לתפיסות עולם, שאין להן בעצם כל יסוד מוכח.

23. ד"ר מפקדת דיוויזיה 101, עמ' 46-47.
24. בתכנית ההדרכה לפיקוד קרבי F-4, Warfighter, השתמשה תרגיל WFX, השתמשה דיוויזיית הסער האווירית בטכניקות חדשות לחדמה, כדי לנהל תמרונים בעומק נגד איום מצפון-מזרח אסיה, בשטח הררי. לקחי התרגיל אישרו את התקפות של תהליך המבצעים בעומק, שפותח במשך השנים, ונוסה במלחמה נגד עיראק. הד"ר הסופי של התרגיל יצא בהוצאת פיקוד ההדרכה הקרבית (ד"ר 4-92), 9-13 בפברואר 1992.
25. תיאור היסטורי פופולרי טוב של מבצע "גן-שוק", ואחד הקריאים ביותר, הוא ספרו של קורנליוס רייאן, גשר אחד רחוק מדי [שיצא גם בעברית].

